

Överodlat gravfält i Skogsby

Särskild arkeologisk undersökning 1987
Skogsby 8:16, Torslunda socken, Öland

NATIONELLA RAPPORTPROJEKTET 2008
Monika Rasch
Cecilia Ring

KALMAR LÄNS MUSEUM
Rapport 2009:5

Överodlat gravfält i Skogsby

Särskild arkeologisk undersökning 1987

Skogsby 8:16, Torslunda socken, Öland

Författare Monika Rasch, Cecilia Ring
Copyright Kalmar läns museum
Redaktion Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag Kalmar läns museum
ISSN 1400-352X

Abstract

Keywords: Archaeology, rescue excavation, Öland, gravfield, Iron Age, cremation graves, inhumation grave.

During the autumn of 1987 archaeologists from Kalmar County Museum excavated a gravefield, dated to early Iron Age, at Skogsby in Torslunda parish, Öland.

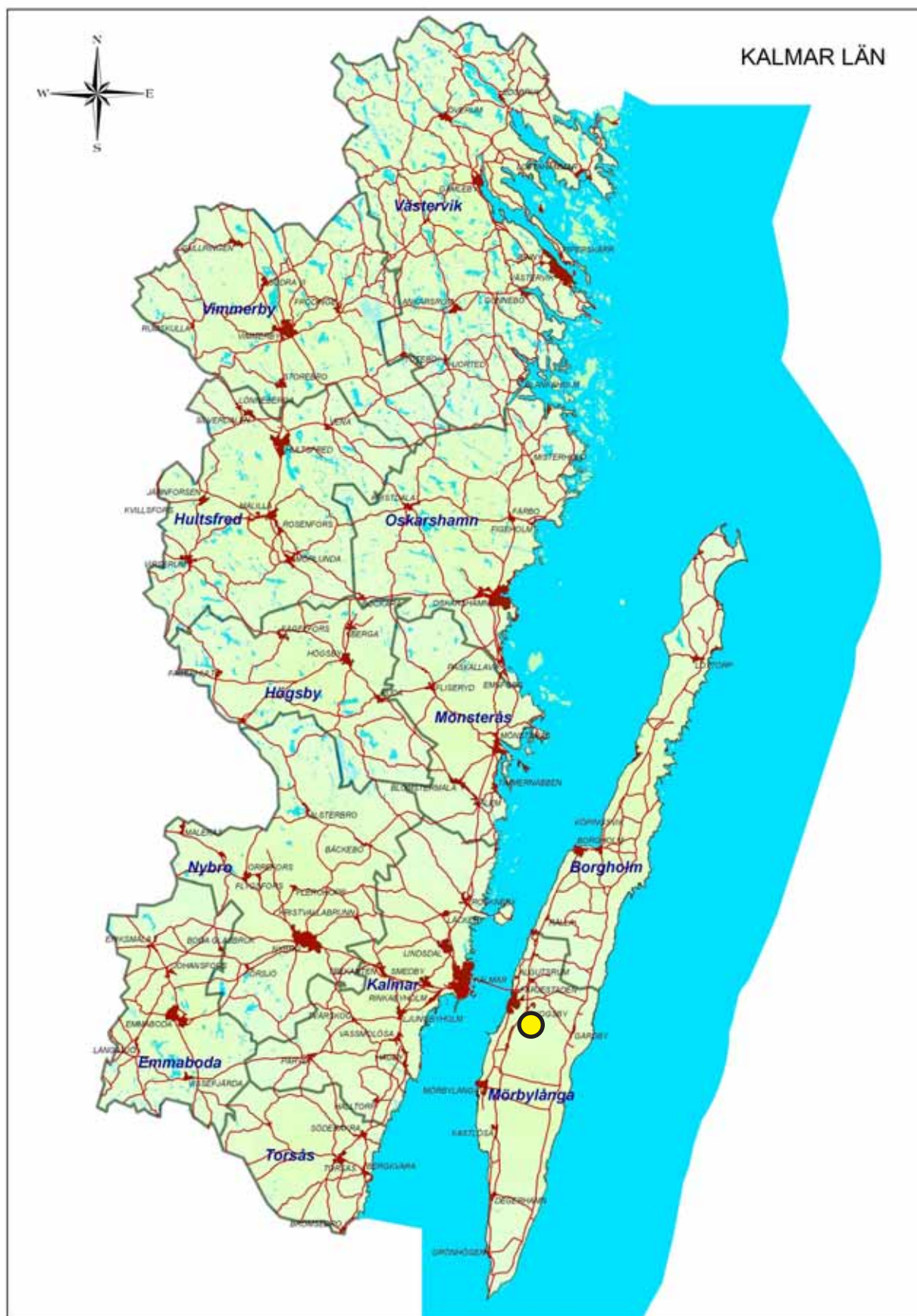
The excavation was a rescue excavation

This report is a compilation of the documentation material from the excavation and was

written as a part of the project "National Archaeological Reports 2008". Five grave structures, were excavated, containing cremated bones, one humation, a hole pottery and a lot of ceramic potsherds.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Undersökningen	11
Syfte	11
Undersökningen.....	11
Metod	11
Tolkning och slutsats	12
Anläggningsbeskrivningar	14
Anläggning 1	15
Anläggning 2.....	16
Anläggning 3.....	17
Anläggning 4.....	18
Anläggning 5.....	20
Litteratur	23
Tekniska och administrativa uppgifter	24
Bilagor	25

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerad.

Sammanfattning

Isamband med en besiktning påträffades upplöjda kalkstensflisor och brända ben i en nyplöjd åker på fastigheten Skogsby 8:16 hösten 1986. På fastigheten fanns sedan tidigare två registrerade fornlämningslokaler, ett gravfält, Raä 76 bestående av tre högar och åtta stensättningar, och Raä 78, en rund stensättning. De synliga anläggningarna tillhöriga Raä 76b ligger på ett impediment i åkerns södra del, men delar av fornlämningen fortsätter enligt fornlämningsinventeringen från 1970-talet ut i den odlade åkermarken. Raä 78 är vid samma inventering lägesbestämd till åkerns norra del. Den senare kunde dock inte återfinnas vid besiktningstillfället. Troligen har båda fornlämningarna ursprungligen ingått i ett större sammanhängande gravfält. Den aktuella fastigheten ägdes vid undersökningstillfället av lantbrukare Lars Hasselbom, Ölands Skogsby, men var fram till 1983 samfällad och avsatt som husbehovstäkt. Det finns därför anledning att anta att gravar har förstörts genom denna täktverksamhet även om inte några fynd har inrapporterats till berörda myndigheter. Den

Figur 1. Platsen för anläggning 5 före avbaning. Foto från N.

djupplöjning som pågår sedan mitten av 1980-talet innebär att de delar av fornlämningen, som är belägna i åkermarken successivt kommer att förstöras. Under hösten 1987 undersökte arkeologer från Kalmar Läns Museum sammanlagt nio gravgömmor i fem anläggningar inom området. Gravarna daterades till slutet av för romersk järnålder till början av äldre romersk järnålder.

Denna rapport är en sammanställning/bearbetning av ett tidigare rapportmanus av Monika Rasch och rapporten är färdigställd inom projektet "Nationella rapportprojektet" 2008.

Inledning

Figur 2. Upphöjda stenar öster om impedimentet. Foto från SV.

I samband med ett besök på Öland hösten 1986 upptäckte antikvarie Eeva Rajala, Kalmar Läns Museum, upplöjda kalkstensflisor och brända ben i åkermarken på Skogsby 8:16.

Detta föranledde länsantikvarien i Kalmar län i samråd med Kalmar Läns Museum och Riksantikvarieämbetet att besluta om en mindre undersökning för att fastställa fornlämningens nuvarande utbredning samt hur många gravar, som var skadade eller som riskerade att skadas vid fortsatt plöjning. För undersökningskostnaderna svarade Riksantikvarieämbetet och Kalmar Läns Museum. Markägaren bidrog med maskintimmar i samband med fotografering och återställning av marken efter slutförd undersökning.

Arbetet utfördes av Kalmar länsmuseum under tiden 15/9-3/12 1987. Undersökningen leddes av antikvarie Monika Rasch. Vidare deltog Cecilia Ring, praktikant och Stefan Svensson, vapenfri tjänst. Under begränsad tid deltog även arkeolog Mats Blohmé som grävningssledare, samt som frivillig arbetskraft fil.stud. Louise Klingentjärna, byråsekreterare Marie-Louise Swärd och gymnasieeleverna Carl Larsson och Jonas Torstensson. Stadsingenjörskontoret i Kalmar genom Rolf Henriksson företog utsättning av fixpunkter och koordinatsystem, samt inmätning av anläggningar. Den osteologiska analysen har utförts av antikvarie Kenth Holgersson, Riksantikvarieämbetet.

Topografi och fornlämningsmiljö

Figur 3. Flygfoto över gravfältet. Anläggning 5 tecknar sig som en cirkel precis öster om impedimentet. Foto från V.

Gravfältet är beläget väster om länsväg 136 ca 2 km S om Torslunda kyrka. Det ligger på östslutningen av västra landborgens krönvall som är en strandvall, bildad under den Baltiska issjöns tid, och utgörs av korttransporterat, grovt material, främst kantig kalkstensflis. Vallen täcks ställvis av flygsand. Gravfältet fortsätter, både söder och norr ut. Sålunda iaktogs vid en okulärbesiktning i samband

med upprättandet av koordinatsystemet flera koncentrationer vattenslipade, knytnävsstora gråstenar samt mindre kalkstenar på ägorna 8:16/3 och 8:9 alldeles norr om Ekologiska stationen, vilket indikerar att åkern innehåller sönderplöjda stensättningar.

I närområdet till den undersökta platsen ligger flera fornlämningar. Närmast ligger Raä 77, en uppallad sten med skålgropar, och Raä

Figur 4. Cecilia Ring och Stefan Svensson rensar i anläggning 5. Foto från SV.

79, en hög och två stensättningar. På en 5 km lång sträcka finns ett 30-tal registrerade fornlämningar, bestående av gravfält, enstaka eller gruppvis liggande gravanläggningar samt två husgrunds- och stensträngsområden. Tillsammans vittnar fornlämningarna om ett större och ursprungligen sammanhängande landborgsgravfält (Hagberg, U-E. 1991). Därtill

har ett 20-tal gravar påträffats och undersökts vid jordbruksarbete eller olika exploateringsföretag. Ett stort antal av dessa innehöll daterbara föremål, varav flertalet kan dateras till äldre järnålder, främst den romerska perioden. Endast ett gravfynd från Ölands Skogsby kan med säkerhet dateras till vikingatid.

Undersökningen

Syfte

Undersökningens syfte var att försöka avgränsa fornlämningens utbredning, att kartlägga skadornas omfattning samt undersöka skadade och överodlade anläggningar.

Undersökningen

Det undersökta området omfattade 514 m² varav ca 270 m² utgjordes av provschakt. 10 maskintimmar gick åt för provschaktning, fotografering och återställning av åkermarken. Den sammanlagda undersökningstiden uppgick till ungefär 1452 timmar inklusive rapporttid. Koordinatsystemet är anslutet till rikets koordinatsystem. Alla höjdvärden är angivna i m.ö.h. Schaktplan över området har upprättats i skala 1:200. Planritningar har upprättats i skala 1:10, 1:20 och 1:50. Profilirritningar har upprättats i skala 1:10 och 1:20. Renritning har utförts av arkeolog Mats Blohmé och föremålsteckningar har gjorts av Cecilia Bonnevier, SHM, i anslutning till publikationen *Ölands järnåldersgravfält vol. II* (Hagberg, U-E. 1991). Fält- och renritningar liksom fynd och foto förvaras på KLM och föremålsteckningarna förvaras på ATA i Stockholm.

Metod

För att få en uppfattning om antalet stensättningar som kunde dölja sig i åkern inleddes undersökningen med en lätt markkultivering med traktor och harv, varvid större stenkoncentrationer på åsens krön registrerades. I ett nästa steg drogs ca 1 m breda sökschakt med maskin, främst inom det område där stenkoncentrationer konstaterats vid harvningen samt i den del av åkern där Raä 78 en gång legat. Resultatet av schaktningen blev tre mindre mörkfärgningar. Det var dessa anläggningar som i ett tredje steg frilades och undersöktes. Detta förfaringssätt innebär att det finns risk för att mindre anläggningar inte har upptäckts och kan finnas kvar oundersökta i åkern. Det samma gäller också resterna av en sönderplöjd och delvis söndergrävd stensättning alldeles väster om länsväg 136 och ca 30 m öster om åkerimpedimentets sydöstra hörn.

Tolkning och slutsats

De undersökta gravarna på fastigheten Ölands Skogsby 8:16, ingår i ett större gravfältsstråk, som idag är uppdelat på ett flertal fornlämningslokaler. Om dessa en gång utgjort ett sammanhängande gravfält går inte att avgöra utan vidare arkeologiska undersökningar, då uppodlingen under historisk tid varit omfattande i området. En jämförelse med t ex Mysinge gravfält i Resmo socken och Gettlinge gravfält i S Möckleby socken gör dock detta antagande troligt.

Knappheten på föremål i de nu undersökta gravarna innebär att dateringen i vissa fall måste bli ganska vid, medan andra gravanläggningar kan dateras mera exakt. De mest komplicerade anläggningarna visade sig vara de båda stensättningar som innehöll flera gravgömmor. Den bäst bevarade av dessa båda var anläggning A5, som innehöll två brandlager, ett benlager och en urnegrav. Den senare har varit utsatt för sekundära ingrepp, vilket framgick av den överliggande stenpackningen som här fortsatte ner i gropen. Att urnegraven och det överliggande benlagret har ett samband indikeras av keramiken som är av samma typ i de båda gömmorna. Denna tunnväggiga keramik med förtjockad och facetterad mynning är resterna av en slank kruka med lång hals, som uppträder vid äldre romersk järnålders inledning. Den osteologiska analysen av benmaterialet tyder dessutom på att benen i de olika gömmorna är från en och samma individ, en kvinna 15-20 år och därmed skall de olika bengömmorna ses som delar i en enda gravläggning.

Detta motsägs inte av de övriga föremålen, den lilla lerkoppen och synålen av järn, vilka båda kan dateras till övergången mellan sen förromersk och äldre romersk järnålders, (jfr, anl 1 från gravfältet vid Mellösa i Bredsätra sn, SLIM 18 936 och anl 8 från Bo gård i samma socken, SI-1M 27 871). Att det är en kvinna som gravlagts i denna stensättning stöds även av fynden, synålen och lerkärilstyperna, vilka undantagslöst uppträder i kvinnogravar på Öland. Det lilla antalet föremål styrker åldersbestämningen av benen då det tycks som om endast vuxna kvinnor erhåller full utstyrsel, fibulor, bältegarnityr och redskapsuppsättning.

I den andra stensättningen, A4, torde dock flera individer vara gravsatta. Primärgravens, som var en skelettgrav innehöll ett näst intill komplett skelett av en kvinna i 25-35 års ålder. Även här var föremålen få och samtliga tillhör kategorin måltidsoffer. Av kniven, hartsättningsringen och lerkärlet ger det sistnämnda den bästa dateringen. Även här är det en slank kruka med lång hals och utvikt mynningskant som är mycket sparsamt ornerad, en kärlyp som uppträder under det första århundradet efter Kr f. Möjligen tillhör järnringen, som nu tillförts anl 4b, ursprungligen denna grav och i så fall torde den tolkas som rester av en sölja.

Knappheten på föremål kan bero på att gravens utsatts för sekundära ingrepp, vilket de båda vinkelställda kalkstensflisorna antyder, men det kan också bero på att gravens är anlagd under en föremålsfattig period. Hur lång tid som förflutit till dess den överliggande ben-

gropen anlagts går inte att säga utifrån föremålsfynden då dessa endast utgjordes av några keramik- eller gjutformsbitar. Den osteologiska analysen visar dock att den gravlagde varit ca 20 år vid sin död.

De gravanläggningar som saknade täckande stensättning var samtliga brandgravar. Den osteologiska bestämningen av benen från brandgropen A1 visade att det humanosteologiska materialet var från två individer, som vid sin död var mellan 25-35 respektive 40-60 år gamla. När under järnåldern dessa gravlagts är osäkert. Keramiken kan inte ge närmare datering än till äldre järnålder.

Urnegraven A2 gav inte heller den några föremål förutom själva benbehållaren, som utgjordes av ett spanformat lerkärl med två motstående hänklar vid mynningen. Kärlypen förekommer under förromersk järnålder. Benen i urnan var dåligt brända och inte så fragmenterade som annars är vanligt under den här perioden, medan de i det täckande brandlagret är väl brända och finkrossade. Benen från brandlagret härrör från en 20-30 år gammal individ.

Benen från A3 var för få för att kunna bestämmas. Däremot kan keramiken ge en antydning om när gravläggningen skett. Skärvornas form visar att kärlet varit en liten kopp med utvikt mynningskant. Denna typ av kopp har bl a påträffats i A2 på gravfältet vid Bo gård, Bredsätra sn, (SHM 27 871). Denna grav innehöll bl a en krumkniv, dryckeshorn och en sked av järn. Framför allt krumkniven och dryckeshornsbeslagen tyder på att denna grav är anlagd vid inledningen av äldre romersk järnålder.

Föremålsfynden visar att flertalet gravar på det undersökta området i Skogsby är anlagda under en kort tidsperiod, två eller högst tre generationer vid inledning av äldre romersk järnålder, möjligen kan A1 och A2 vara något äldre. Yngst är bengropen i A4, vilken är anlagd tidigast under andra hälften av det första århundradet e Kr. Järnföremålen tyder på att merparten, kanske samtliga gravlagda är kvinnor.

Gravläggningar från samma tidsperiod finner vi några hundratal meter norr ut, som t ex urnegraven (KLM 22 713) vilken framkom vid grundgrävning för ett hus i Ölands Skogsby år 1934. Bl a består fyndet av ett mycket praktfullt bältegarnityr i brons, från övergången förromersk/äldre romersk järnålder. Bälte detaljerna låg jämte en uppsättning knivar, däribland två krumknivar, en lövkniv, en kortlie och en dolk, tillsammans med brända ben i en spanformad lerurna. Ytterligare ett bältegarnityr har påträffats vid jordbruksarbete i samhället. Dessa tidiga bälteuppsättningar vilka är relativt ovanliga på Öland har sina närmaste motsvarigheter på gravfältet vid Bo gård i Bredsätra sn samt på Gotland (Stenberger 1933, Nylén 1956, Sjöberg 1987). Nya fynd visar dock att sådana bältegarnityr även varit i bruk längs Kalmarskusten, se undersökningarna för E 22 söder om Kalmar (Magnusson, G 2001).

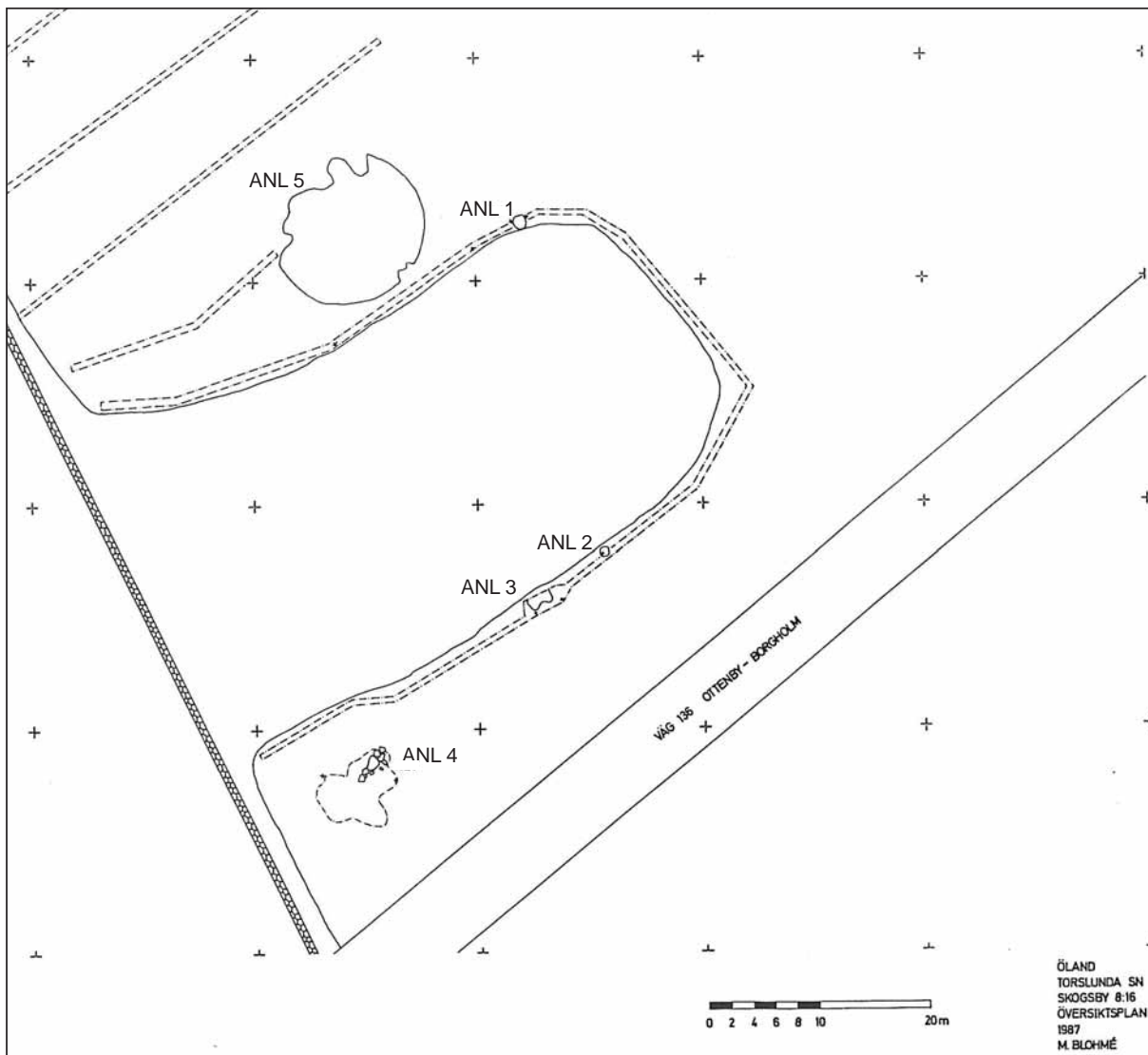
Även ett fynd från Kvarnbacken i Skogsby bör omnämnas. Enligt inhyseman Jöns Dahlström stötte denne vid dikesgrävning på en skelettgrav och på dess kranie låg en s.k. huvudring av brons. Till detta kommer ett halvt dussin hällkistgravar från romersk järnålder, varav tre innehöll vapen och två bälte detaljer och pärlor. Dessutom finns det många lösfynd från Ölands Skogsby, vilka genom iakttagelser av upphittaren kan härledas till förstörda gravar. Ett stort antal gravar förstördes i samband med järnvägens tillkomst och samhällets expansion under första delen av 1900-talet. Andra fornlämningstyper som kan sättas i samband med landborgsgravfältet är två större husgrundskomplex varav det ena benämns Gamla Skogsby och ligger ca 400 meter öster om ekologiska stationen, medan det andra är beläget vid Gullängsbacken. Därtill skall läggas ett större, överodlat och numera till stora delar förstört boplatsoområde öster om länsväg 136 i byns södra del.

De nu undersökta gravarna passar väl in i och förstärker den sedan tidigare kända fornlämningsbilden i området. Samtidigt utgör den en viktig länk i kunskapsuppbyggandet av den äldre järnålderns samhälle på Öland.

Anläggningsbeskrivningar

Sammanlagt undersöktes fem anläggningar, samtliga gravanläggningar. Dessa utgjordes huvudsakligen av brandgravar, men även en

skelettgrav påträffades. Endast två av de undersökta anläggningarna täcktes av en yttre gravkonstruktion.

Figur 5. Översikt över anläggningarnas placering.

Anläggning 1

Brandgrop, 1,1 x 1,2 meter stor, 0,25 meter djup. Brandgropen var ej synlig före undersökning, utan framträdde som diffusa mörka strimmor vid matjordsavbaningen. Dess övre del var starkt skadad av odling. Anläggningen låg i åkerimpedimentets nordvästra kant och cirka 8 m öster om stensättningen A5. Alldeles söder om brandgropen och på åkerimpedimentet ligger en nästan 20 meter i diameter stor, rund stensättning. Enstaka 0,1 - 0,2 meter stora gråstenar och kalkstensflisor påträffades i matjordslagret, möjligen rester efter en stenpackning. Fyllningen i gropen bestod av sotfärgad sand, brända ben (KLM 44251:77), keramik (KLM 44251:1) och skörbränd sten. Under och runt anläggningen vidtog steril gulvit sand.

Belägenhet rikets koordinatsystem: Ek blad 4G 5i x 62769.25, y 15420.44.

Ritningar: plan och profil, skala 1:20.

Osteologisk bestämning: Två människor, 25-30 år, resp. 40-60 år.

Foto: E 31 190

Fynd:

KLM 44251:1, Keramik, 600 g, gråsvart tjockväggigt gods, 1,1 cm tj. med medelgrov magring, typ brukskeramik.

KLM 4251:28. Träkol

KLM 44251:77 Brända ben, 782 g.

Figur 6. Brandgrop, anläggning 1, i profil.

Anläggning 2

Urnegrav med överliggande *brandlager*. 0,8 meter diameter, 0,3 meter djup. Anläggningen var ej synlig före undersökning, utan framträdde som en rund mörkfärgning vid avbaning av matjordslagret. Den låg i åkerimpedimentets sydöstra kant, ca 5 meter ostnordost om A3. Matjordslagret var här ca 0,3 meter tjock. Urnan som var nedgrävd i den sterila sanden var täckt av ett 0,15 meter tjockt brandlager bestående av sotfärgad sand och brända ben, samt av en 0,4 x 0,2 x 0,04 meter stor kalkstenflisa. Runt mynningen fanns en stenskoning av 8 st 0,1- 0,3 meter stora stenar varav 7 av kalksten. Urnan stod på en närmast kvadratisk 0,15 meter stor och 0,04 meter tjock kalkstensflisa. Under anläggningen vidtog steril sand.

Belägenhet rikets koordinatsystem: Ek blad 4G 5i x 62768.96, y 15420.51.

Ritning: plan och profil, skala 1:10.

Osteologisk bestämning: människa, 20-30 år (KLM 44251:60)

Foto: E 31 196, 31 199, 31 284, 31 290

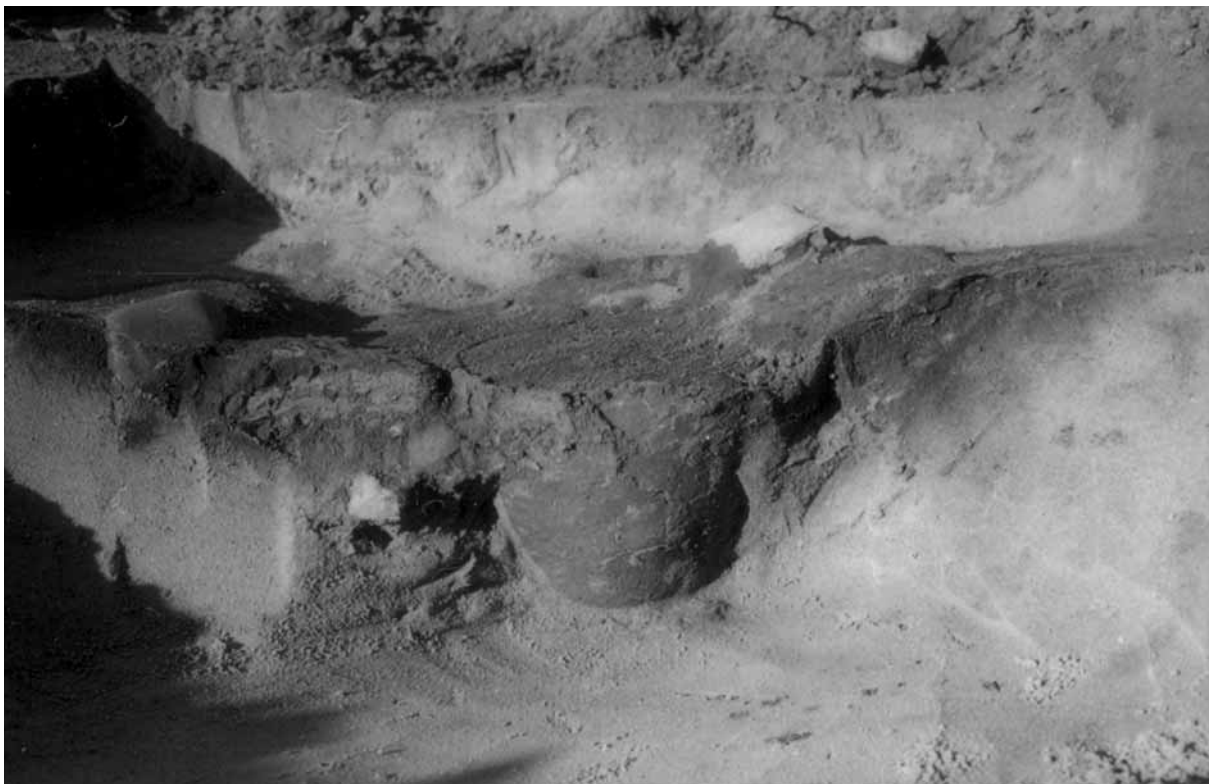
Fynd:

KLM 44251:2, Lerkärl, spannförm, 19 cm hög, med två små motställda hankar alldeles vid mynningskanten. Poröst, mellanmagrat gods med gråbrun utsida och svartgrå insida.

KLM 44251:26. Träkol?.

KLM 44251:32. Bränd kalksten?

KLM 44251:60. Brända ben från det överliggande brandlagret, 230 g.

Figur 7. Anläggning 2, en urnegrav.

Anläggning 3

Brandlager? ca 2,2 x 1,1 meter och intill 0,1 meter tjock. Anläggningen var inte synlig före undersökning, utan framträdde som en oregelbunden mörkfärgning vid avbaning av matjordslagret. Den låg i åkerimpedimentets sydöstra kant, ca 5 meter västsydväst om A2. Hela anläggningen undersöktes ej då den sträckte sig in i åkerimpedimentet.

Anläggningen bestod av ett intill 0,1 meter tjock lager av sotfärgad sand med mycket diffus avgränsning. I sotlagret påträffades keramik (KLM 44251:3) och träkol (KLM 44251:29, 44251:37), samt enstaka brända ben (KLM 44251:69). I fyllningen förekom också enstaka 0,05 - 0,2 meter stora kalkstensflisor, möjligen från en stenpackning. Under sotlagret vidtog steril sand.

Belägenhet rikets koordinatsystem: Ek blad 4G 5i x 6276.892, y 1542.045.

Ritning: plan, skala 1:20.

Fynd:

KLM 44251:3, Keramik, 165 g, ursprungligen från en bikonisk kopp med utvikt och svagt facetterad mynningskant av gråsvart, tunt, fint magrat och välbränt gods, med slät till glättad yta, godstjocklek 0,6 cm.

KLM 44251:36. Flintavslag

KLM 44251:29. Träkol.

KLM 44251:37. Träkol.

KLM 44251:69. Brända ben, 5 g.

Anläggning 4

Rund stensättning? ca 12 meter diameter, skadad innehållande *benlager* ca 1,5 meter diameter med underliggande *bengrop*, 1,1 meter diameter, 0,35 meter djup, anläggning 4a, *bengömma*, anläggning 4b och *skelettgrav*, 3 x 1,2 meter stor och 0,3 meter djup, orienterad i östnordöst-västsydväst, anläggning 4c.

Anläggningen var inte synlig före undersökning, utan framkom vid avbaning av matjordslagret. Stensättningen var belägen mellan åkerimpedimentet och väg 136. Stensättningens uppbyggnad och form är något osäker, då den var kraftigt odlingskadad. Överst påträffades rester av en småstenspackning. Under denna låg större stenar av diorit och granit ca 0,4 - 0,6 meter stora, vilka ibland stack upp i den överliggande småstenspackningen. Underst fanns ett lager av röd kalkstensflis. I det som tolkades som gravens centrala del framkom ett *benlager* ca 1,5 meter i diameter och 0,1 meter djup. Detta övergick i en *bengrop*, ca 1,1 meter diameter och 0,35 meter djup, (KLM 44251:55). Bengropen begränsades av två större 0,6 x 0,6 x 0,07 meter stora snedställda kalkstensflisor. Dessa torde ursprungligen ha varit täckhällar till den underliggande *skelettgraven*. Enstaka brända ben och två delar till en järnring påträffades alldeles under och mellan flisorna (44251:31). Ännu en häll, 1,5 x 1,05 meter x 0,1 meter stor, täckte skelettgravens norra del.

Figur 8. Den döde hade fått ett lerkärl med sig i graven.

Figur 9. Cecilia Ring håller på och rensar fram skelettet i anläggning 4.

När hällarna avlägsnats framträdde skelettgraven som en svag, gråbrun mörkfärgning i den annars gulvita sanden. Nedgrävningen var oval till formen, där den norra delen var ca 0,1 meter bredare än den södra. Längs delar av de båda långsidorna framträdde en ca 0,1 meter bred mörkbrun färgning. Under de båda täckhällarna i S fanns två snedställda kalkstensflisor i östnordöst- västsydväst riktning, 0,5 x 0,2 x 0,05 meter stora. Mellan dessa påträffades en bengömma av brända ben (LM 44251:76). Skelettet (KLM 44251:62, 44251:70), som delvis var mycket dåligt bevarat, låg utsträckt i ryggläge med huvudet i östnordöst. Fynden utgjordes av ett brungrått lerkärl (KLM 44251:6), en kniv (KLM 44251:43), hartstätning efter en mindre behållare av organiskt material (KM 44251:5) och ett djurben (KLM 44251:78). Samtliga gravgåvor låg norr om den dödes huvud.

Under skelettgraven vidtog ljus sand.

Belägenhet rikets koordinatsystem: Ek blad 4G 5i x 62768.75, y 15420.28.

Ritning: plan och profil, skala 1:20, 1:50.

Osteologisk bestämning: I A4a människa, ca 20 år, A4c, människa, kvinna, 25-35 år samt djurben av får/get.

Foto: E 315 22

Fynd:

Anläggning 4a1

KLM 44251:4. Keramik, möjligen delar av en gjutform eller degel, ett större och 12 mindre fragment, varav ett från övergången botten/vägg. Fragmenten är sekundärt brända, 15 g.

KLM 44251:30. Träkol.

KLM 44251:55. Brända ben 521 g.

Anläggning 4a2

KLM 44251:31. Ring i järn, av rund vriden? ten, nu i två delar. Yttre diameter 2,5 - 2,8 cm, tenens diameter 0,25 cm. Skulle också kunna tillhöra anl A4c.

KLM 44251:40. Snäckskal och bränd kalk?.

Anläggning 4b

KLM 44251:76. Brända ben, 40,6 g.

Anläggning 4c

KLM 44251:43. Kniv, järn eneggad, mycket fragmentarisk med rester av ben?skaft. Bladet är ungefär 7,5 cm långt och är 1,7 cm som breddast.

KLM 44251:6. Lerkärl, dubbelkoniskt, med hög skuldra, rak hals och utsvängd mynningskant, gråsvart, med glättad yta av tunt och fint magrat gods. Ornerad med en tunn horisontell linje längs halsens nedre del. H 16,5 cm, bottendel 7,3 cm, bukdell 15,4 cm, mynningsdel 12 cm.

KLM 44251:5. Hartstätning, 45 g, ursprungligen oval hartsring, ca 10-13 cm diameter. nu i delar.

KLM 44251:38. Kvartsavslag

KLM 44251:27. Träkol

KLM 44251:78. Djurben, obränt, 11 g.

KLM 44251:62 och KLM 44251:70. Skelett av människa, obrända ben, 5,4 resp 1,9 g.

Figur 10. Skelettet i A4c framrensat. Foto från V.

Anläggning 5

Rund stensättning, 12,5-13,5 meter diameter och 0,2 meter höjd. *Brandlager* 3,5 x 2 meter stor i stensättningens NÖ del, anläggning nr 5a. Ytterligare ett *brandlager*, 1,2 x 0,8 meter stor och 0,1 meter tjock i stensättningens nordvästra del, anläggning nr 5b. I centralpackningen över den primära graven var ett *benlager*, 2,8 x 1,5 meter stort och 0,1 meter djup, anläggning nr 5c. Den förmodade primärgraven tolkades som en *urnegrav*, 0,8-1 meter diameter och 0,5 meter djup, anläggning nr 5d.

Anläggningen, som var belägen alldeles norr om åkerimpedimentet, var inte synlig före undersökningen, utan framkom vid avbaning av matjordstäcket. Den utgjordes av en rund och delvis odlingskadad flerskiktad stensättning med centralpackning och brätte, ursprungligen ca 13,5 meter diameter. Centralpackningen, som var oval till formen, 6 x 5 meter, var uppbyggd av ett övre lager småsten 0,05-0,15 meter stora. Dessa täckte en stenkrets av större sten 0,3-0,5 meter stora bestående av gråsten med inslag av blågrön diorit och röd kalksten. Underst återfanns ett flak av röda kalkstensflisor 0,2-0,5 meter stora. Brättet utgjordes av två lager sten där det övre bestod av små 0,05-0,15 meter stora vattenslipade stenar. Det undre av något större 0,15-0,25 meter stora vattenslipade stenar med inslag av mindre kalkstensflisor. Ställvis fanns antydning till kantkedja, och då främst i dess sydvästra del.

Brandlager (A5a) i stensättningens nordöstra del, i övergången mellan centralpackning och brättet. Brandlagret låg på och i stenpackningen. Förutom brända ben (KLM 44251:72), träkol (KLM 44251:24) och sot påträffades en lerkopp (KLM 44251:29), harts (KLM 44251:16) samt två keramikskärvor (KLM 44251:9 och KLM 44251:22).

Brandlager (A5b) i stensättningens nordvästra del i övergången mellan centralpackning och brättet. Brandlagret låg på och i stenpackningen. Förutom brända ben (KLM 44251:49), och sot påträffades fyra fragment av en synål i järn (KLM 44251:25), enstaka keramikskär-

vor (KLM 44251:10), ett flintavslag (KLM 44251:35).

Benlager (A5c) i centralpackningens centrala del. Förutom brända ben (KLM 44251:44) påträffades keramik (KLM 44251:8 och KLM 44251:12), en sten med en skålgrop (KLM 44251:41) och enstaka obrända ben (KLM 44251:51).

En stenfylld grop i centralpackningen tolkades som en *urnegrav* (A5d) och under delar av benlagret (A5c). Fynden utgjordes av keramikskärvor (KLM 44251:7), däribland facetterade mynningsbitar och brända ben. Under anläggningen vidtog orörd sand och grus.

Belägenhet rikets koordinatsystem: Ek blad 4G 5i x 62769.25 y 15420.30.

Ritningar: plan och profil, skala 1:20, 1:50.

Osteologisk bestämning: Ej utförd

Foto: E 31 269, 31 271

Fynd:

Anläggning 5a

KLM 44251:19. Lerkopp, svagt bukig av brungrått, slätt och fint magrat gods. H 4,6 cm, mynningsdel 5,7 cm.

KLM 44251: 9. Keramik, 15 g, en skärva, fin magring med brungul utsida och gråsvart insida, godstjocklek 0,7 cm.

KLM 44251:22. Keramik, en skärva, av fint magrat och välbränt gods, med brunrå, slät utsida.

KLM 44251:16. Hartsfragment ?

KLM 44251:24 Träkol

KLM 44251:72. Brända ben, 6 g. Ej bestämbara.

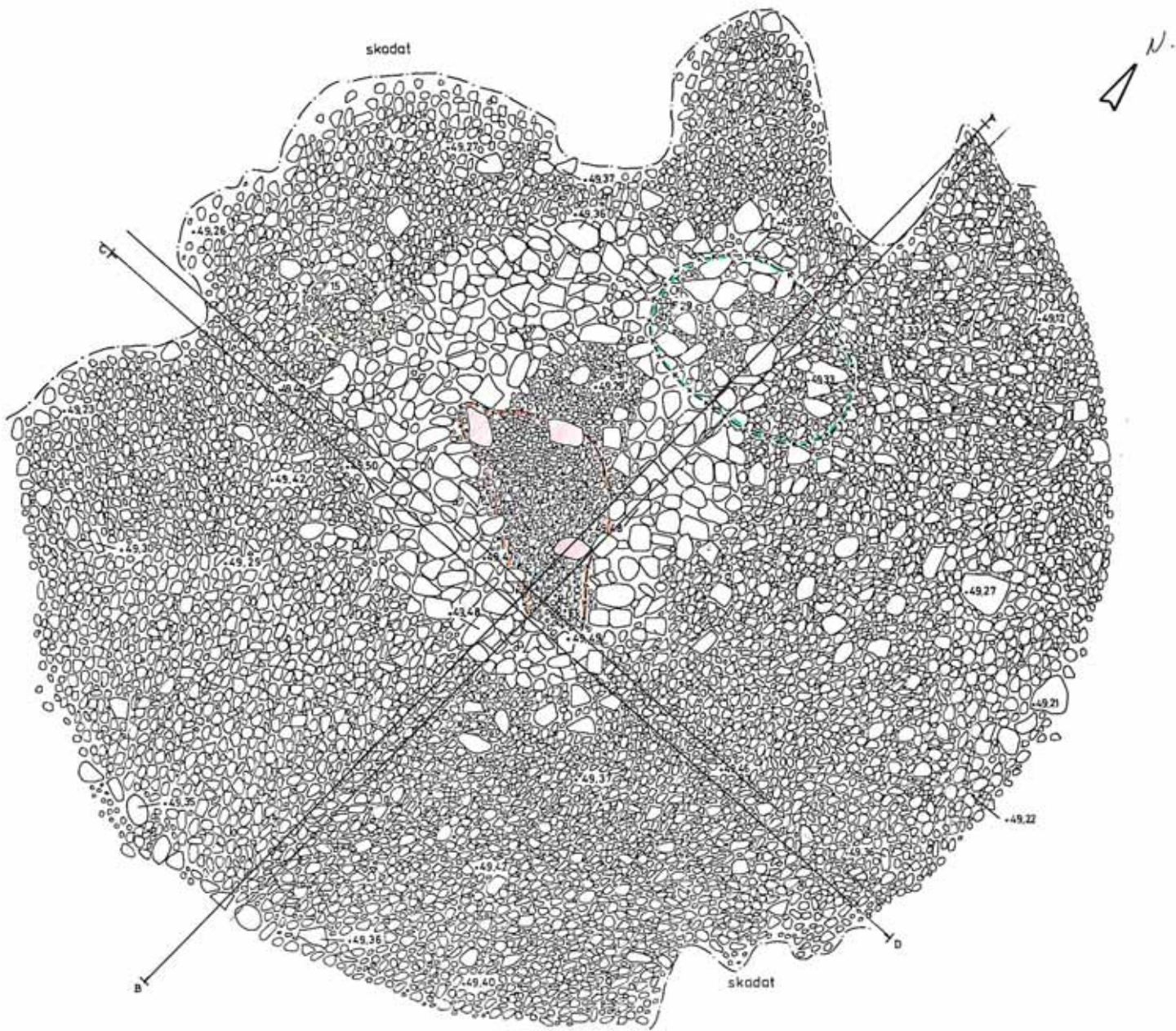
Anläggning 5b

KLM 44251:25. Synål, järn, i fyra delar, 1,25, 1,8, 2,8, resp 3,2 cm 1, 0,25, 0,3, 0,3 resp 0,35 cm tj.

KLM 44251:10. Keramik, 51 g, ljust gulbrun utsida, gråsvart kärna och brungul insida, poröst gods med grov magring., godstjocklek 1 cm.

KLM 44251:35. Flintavslag

KLM 44251:49. Brända ben, 175 g, människa.

Öland
Torstunda sn -
Skogsby 8:16
Anläggning 5
Plan
1987
M. Blohmé

Figur 11. Renritning över anläggning 5.

Anläggning 5c

KLM 44251:8. Keramik, 305 g, från två kärl, varav ett brungrått, av poröst gods med mellangrov magring, spjälkad, bl a del av botten. Det andra tjockväggigt, troligen spannformigt av poröst gods med mellangrov magring, brunröd ut- och insida samt svartgrå kärna, bl a del av mynningskant Godstjocklek ca 1 cm.

KLM 44251:11. Keramik, 5g,

KLM 44251:12. Keramik, 82 g, bl a en facetterad mynningsbit, tunnväggigt med brun, slät något glättad utsida, gråsvart kärna och brungrå insida, några skärvor har skrovlig insida, godstjocklek 0,5 cm, Möjligen från flera kärl.

KLM 44251:14. Keramik, 33g, sekundärt bränd, hårt sintrad, tegelfärgad, mellangrov magring, godstjocklek 1 cm.

KLM 44251:15. Keramik, en skärva av fint magrat gods med brun ut- och insida samt gråsvart kärna, godstjocklek 0,6 cm.

KLM 44251:17. Keramik, två skärvor, tunnväggigt, godstjocklek 0,4 cm, med slät, brungrå utsida och gråbrun något skrovlig insida.

KLM 44251:18. Keramik, en skärva och ett fragment, del av bukvägg, med något skrovlig gråbrun utsida och slät gråbrun, sotig insida.

KLM 44251:23. Keramik, en skärva och ett

fragment, spjälkad, med slät, brungrå utsida av fint magrat gods.

KLM 44251:42. Keramik, 67 g, brungrått, tunt och fint magrat gods med slät till glättad ut- och insida. Skärvor med vikt och facetterad mynningskant, en skärva med övergång bukvägg botten.

KLM 4425141. Skålgropssten, stenen är ca 14,5 x 11,5 x 6 cm stor, skålgropen 3,5 cm diameter, ca 0,3 cm djup.

KLM 44251:44. Brända ben, 59 g, människa.

KLM 44251:51. Obrända ben, 26 g, inte osteologiskt bestämda.

Anläggning 5d

KLM 44251:7. Keramik, 108 g, brunt, tunt gods med slät till glättad yta, fin magring. Förtjockad och facetterad mynningskant, godstjocklek 0,3 - 0,5 cm.

KLM 44251:21. Keramik, två fragment.

KLM 44251:34. Flintavslag.

KLM 44251:65. Brända ben, 54 g, människa.

Anläggning 5 profil A-B

KLM 44251:13. Keramik, 15 g

KLM 44251:20. Keramik, två skärvor av brungrått tunnväggigt, fint magrat gods med slät till glättad ut och insida.

Litteratur

Beskow-Sjöberg, Margareta red *Ölands järnåldersgravfält. Vol. 1* Stockholm: Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer, 1987

Hagberg Ulf Erik red: *Ölands järnåldersgravfält. Vol. 2*, Stockholm 1991

Magnusson, Gert, red *Möre historien om ett småland*. Kalmar 2000

Nylén, Erik Nylén *Die jüngere vorrömische Eisenzeit Gotlands : Funde, Chronologie, Formenkunde*, Stockholm 1956.

Stenberger, Mårten *Öland under äldre järnåldern: en bebyggelsehistorisk undersökning* Stockholm, 1933

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 11391-2097-86

Kalmar läns museums dnr: 1231/87

Uv objnr: 87/14

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen i Kalmar län

Landskap: Öland

Kommun: Mörbylånga

Socken: Torslunda

Fastighet: Skogsby 8:16

Fornlämningsnr: 76 b och 78

Ek. karta: Torslunda 4G 5i

X koordinat: 62766.50

Y koordinat: 15420.00

M ö h: 47-49 möh

Fältarbetstid: 15.09-03.12 1987.

Antal arbetsdagar: 171

Personal: Monika Rasch, Mats Blohmé Cecilia Ring, Stefan Svensson Louise Klingenstjerna, Marie-Louise Swärd och gymnasieeleverna Carl Larsson och Jonas Torstensson.

SV nr: 31 180-31282, 31522-31532

Fynd nr: KLM 44251

Fynd: Fynden finns registrerade dels i databas och dels i manuellt lappkorts-system efter socken.

Övrigt material ingående i rapport: Fyndlista*, utdrag ekonomiska kartan*, fotolista, ritningar*, fältdokumentation.

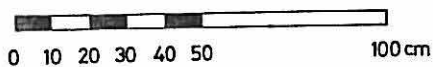
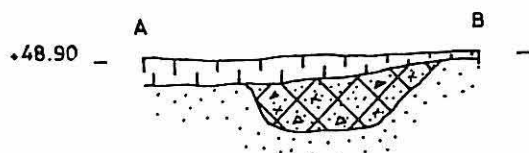
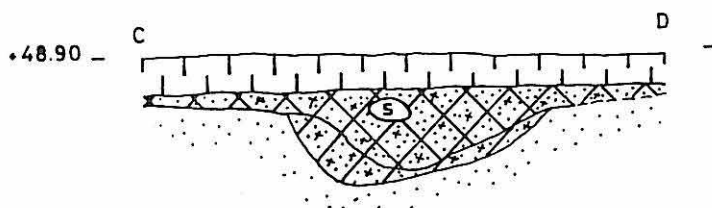
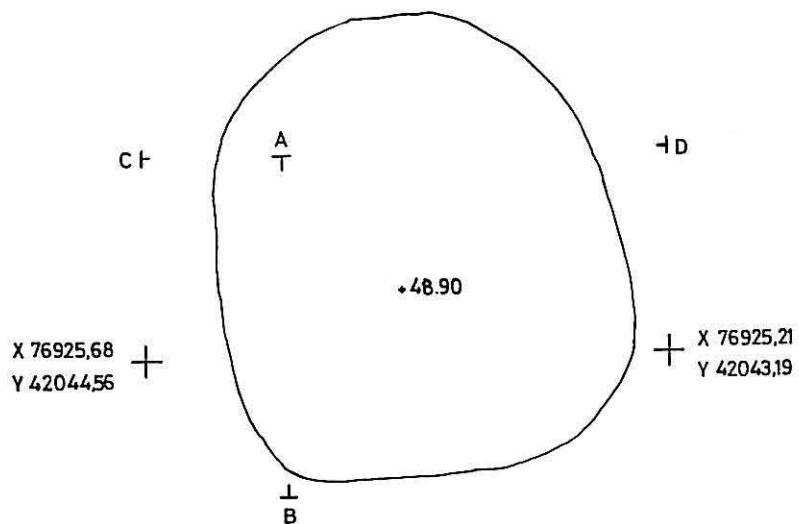
Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Inmätning: Som fixpunkt användes dels en punkt V om länsväg 136, piképunkt 200 belägenhet x 76905.643, y 42085.321, z +47,78 m.ö.h., dels en punkt i åkerimpedimentets NV hörn, piképunkt 300 belägenhet x 76923.387, y 42047.157, z +49,67 m.ö.h. Inmätningar är genomförda med Geodimeter totalstation eller GPS. Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem RT90 2,5 gon V.

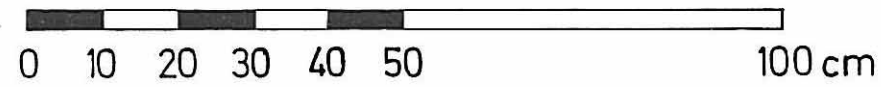
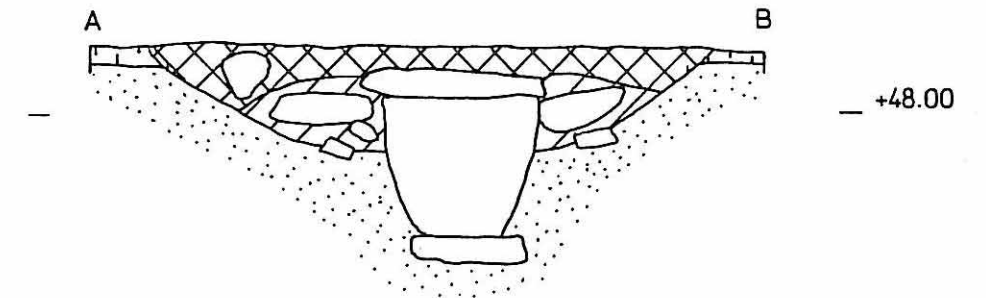
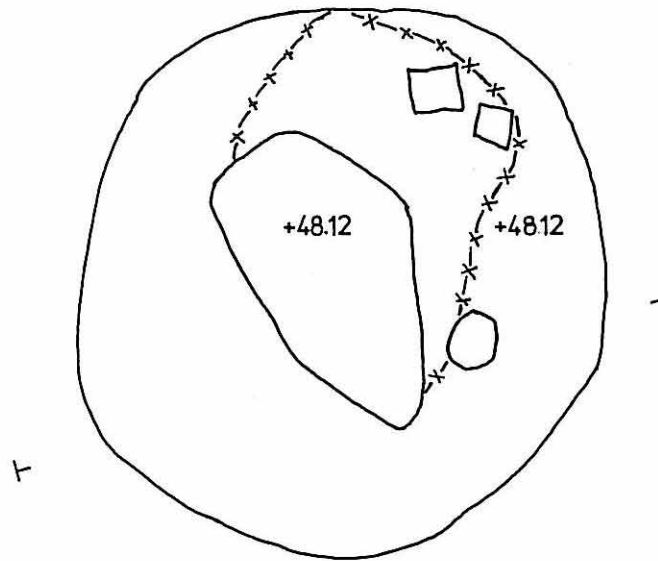
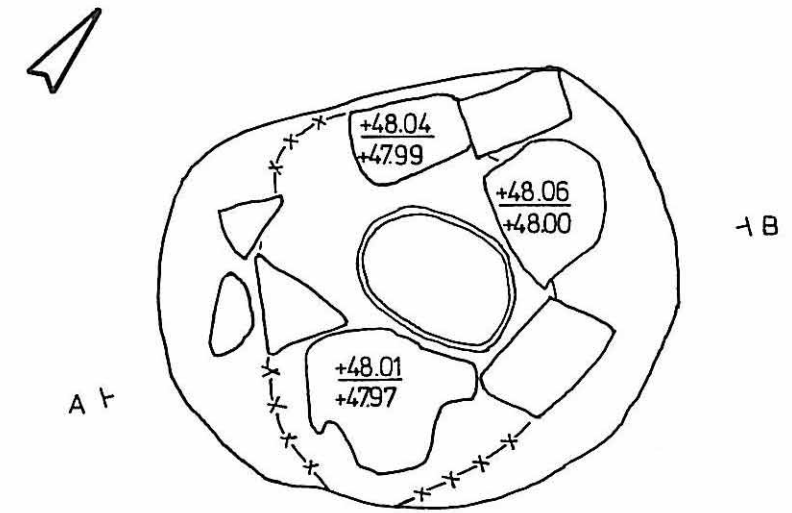
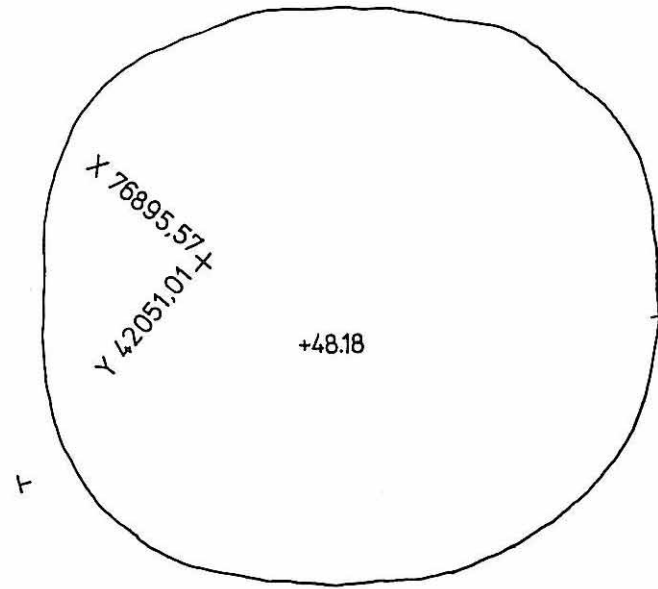
Bilagor

Bilaga 1	Anläggning 1, plan och profil
Bilaga 2	Anläggning 2, plan och profil
Bilaga 3	Anläggning 3, plan
Bilaga 4	Anläggning 4, plan
Bilaga 5	Anläggning 4, plan 3 - 5
Bilaga 6	Anläggning 5, profil
Bilaga 7	Anläggning 5, plan och profil
Bilaga 8	Fyndlista

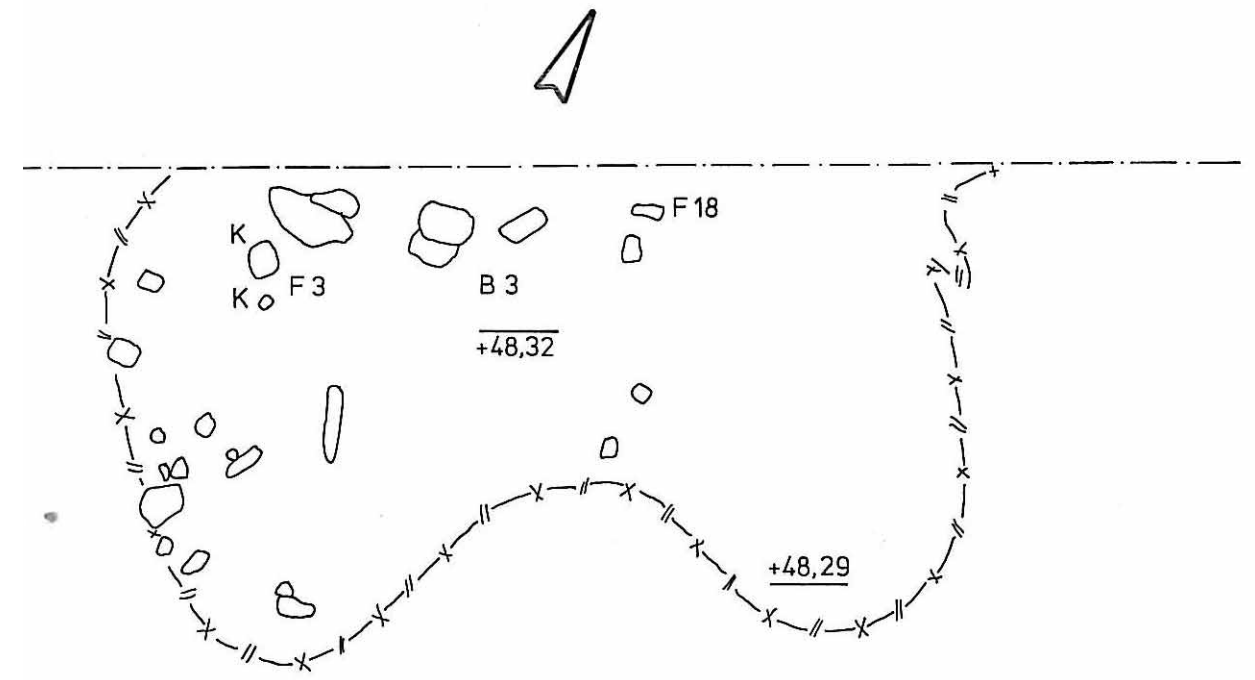
Anl 1

Öland
Torslunda sn
Skogsby 8:16
Anläggning 1
Plan & profil
1987
M. Rasch

Öland
Torslunda sn
Skogsby 8:16
Anläggning 2
Plan & profil
1987
M. Blohmé

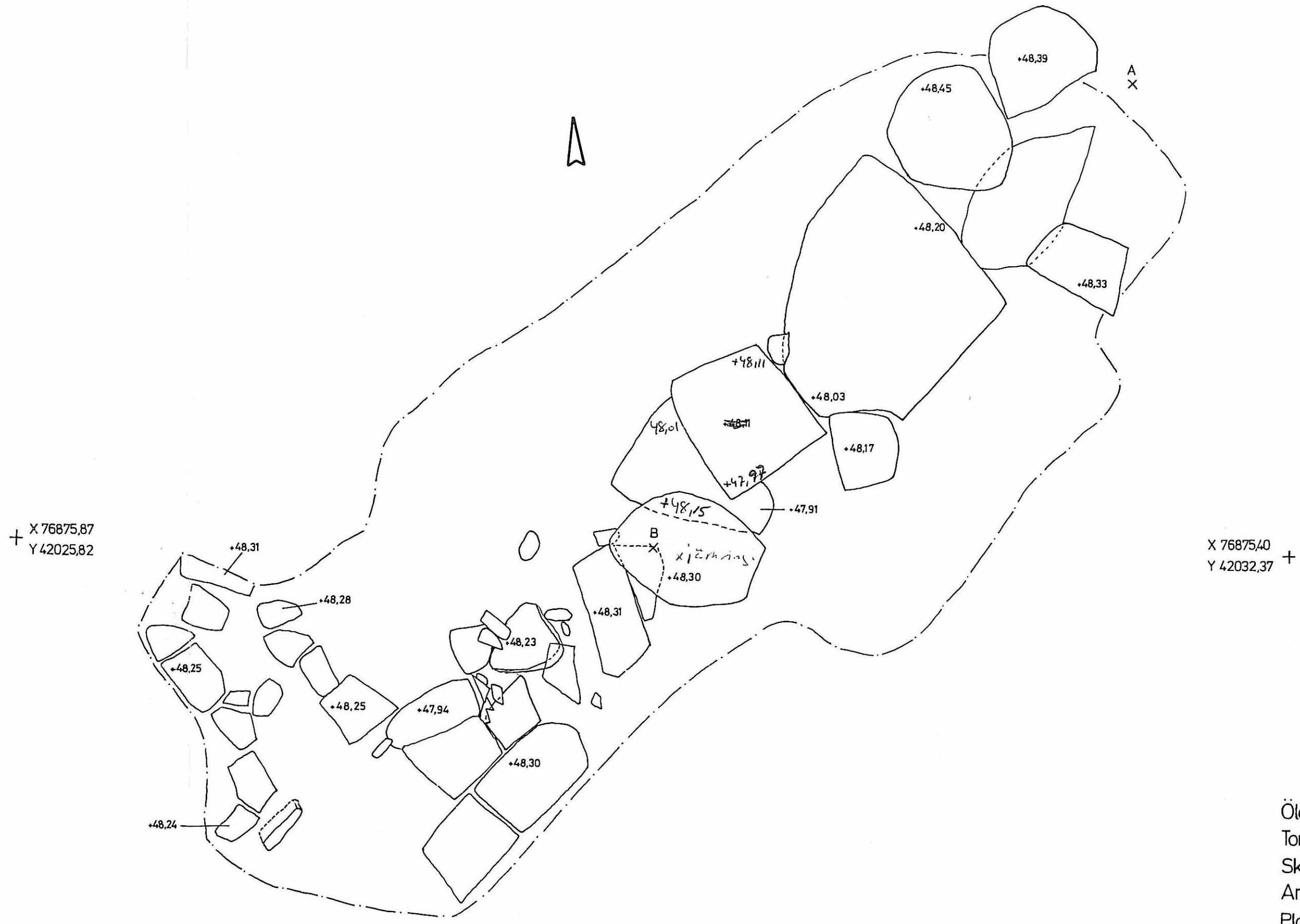

X 76890,29⁺
Y 42045,03

X 76891,48⁺
Y 42047,42

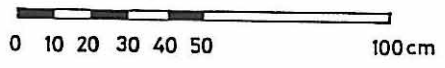

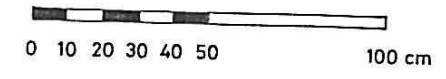
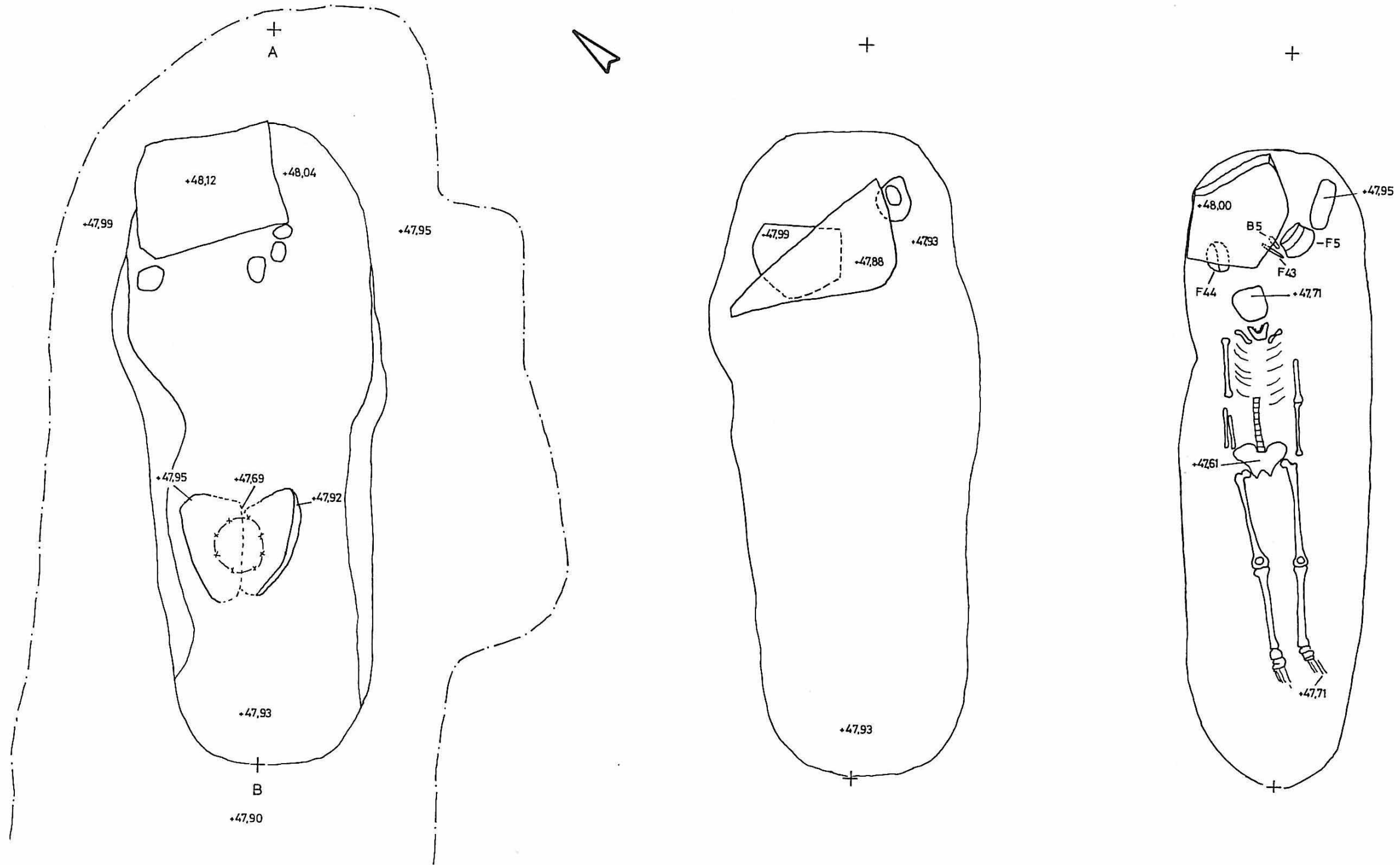
Öland
Torslunda sn
Skogsby 8:16
Anläggning 3
Plan
1987
M. Rasch

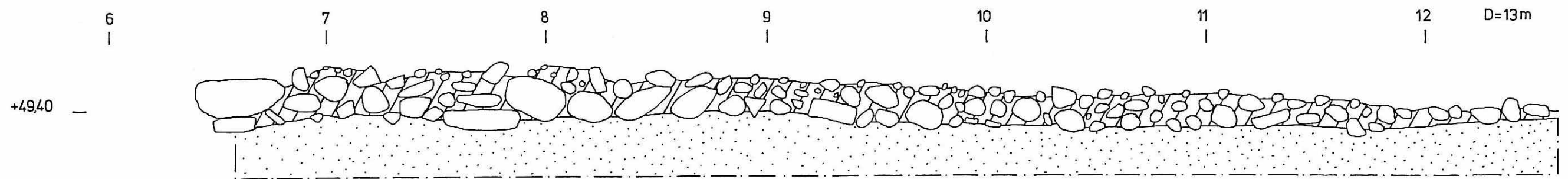
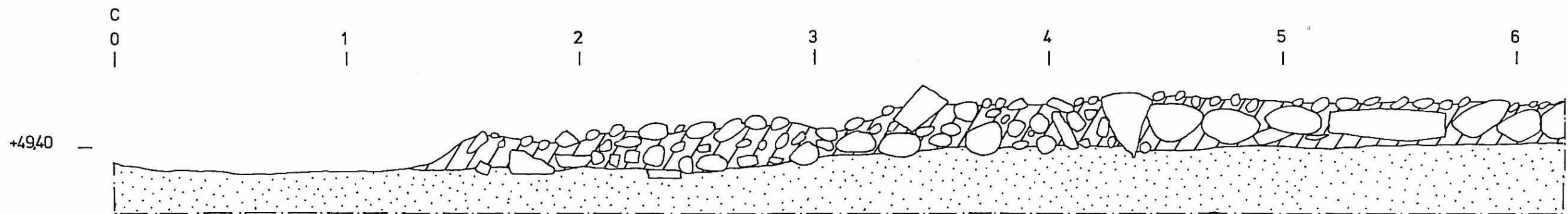
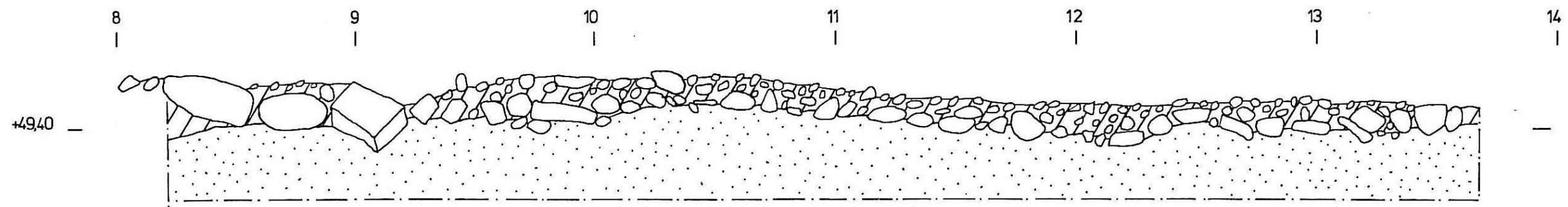
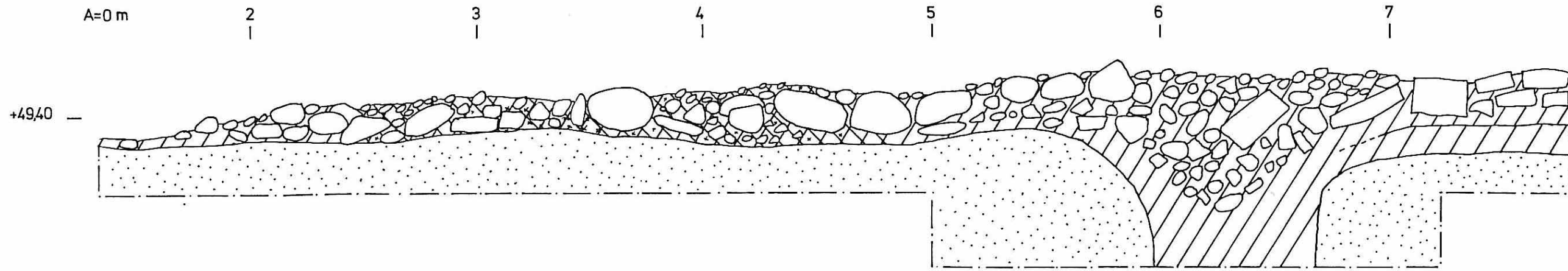
X 76875,40
Y 42032,37

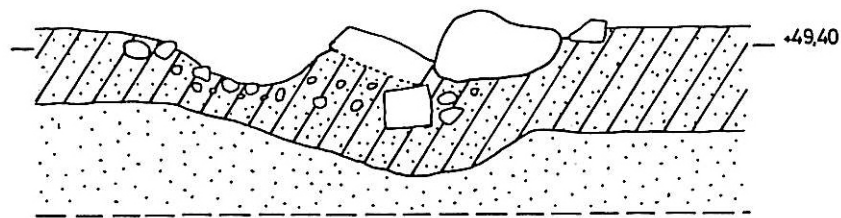
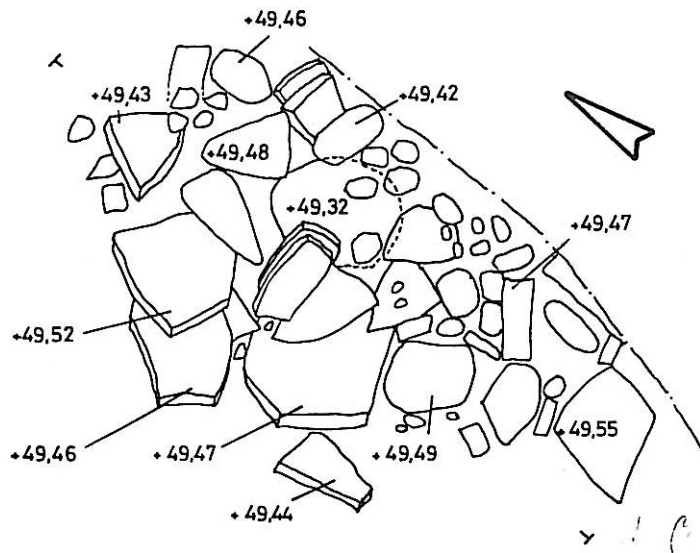
Öland
Torslunda sn
Skogsby 8:16
Anläggning 4
Plan
1987
M. Blohmé

Öland
Torslunda sn
Skogsby 8:16
Anl 4
Plan 3-5
1987
M. Blohmé
M. Rasch

Öland
Toroslunda sn
Skogsby 8:16
Anläggning 5
Plan & profil
1987
M. Blohmé

Fyndlista

KLM 44251:1-78

Öl
Torslunda sn
Skogsby 8:16
Fornl nr:
Arkeologisk undersökning

F nr	Ruta	Anl	Material	Sakord	Typ	Ant	Vikt(g)
1	1		Keramik			0	600
2	2		Keramik			0	0
3	3		Keramik			0	165
4	4		Keramik			0	15
5	4c		Keramik			0	45
6	4c		Keramik			0	0
7	5d		Keramik			0	108
8	5c		Keramik			0	305
9	5a		Keramik			0	15
10	5b		Keramik			0	51
11	5b		Keramik			0	5
12	5c		Keramik			0	82
13	5		Keramik			0	15
14	5c		Keramik			0	33
15	5c		Keramik			0	0
16	5a		Harts			0	0
17	5c		Keramik			0	0
18	5c		Keramik			0	0
19	5a		Keramik			0	0
20	5		Keramik			0	0
21	5b		Keramik			0	0
22	5a		Keramik			0	0
23	5c		Keramik			0	0
24	5a		Träkol			0	0
25	5b		Järn	Synål		0	0
26	2		Träkol?			0	0
27	4c		Träkol			0	0
28	1		Träkol			0	0
29	3		Träkol			0	0
30	4a		Träkol			0	0
31	4b		Järn	Ring		0	0
32	2		Kalk?			0	0
33	2		Ben	Djurben?		1	0
34	3		Flinta	Avslag		0	0
35	5		Kristianstadsflinta	Avslag		1	0
36	3		Flinta	Avslag		1	0
37	3		Träkol			0	0
38	5		Kvarts	Avslag		0	0
39	3		Flinta			6	0
40	4a		Övrigt			0	0
41	5c		Sten			0	0
42	5c		Keramik			0	67
43	4c		Järn	Kniv		0	0
44	5		Ben	Bränt ben		0	59
45	5		Ben	Bränt ben		0	130
46	5		Ben	Bränt ben		0	7
47	5		Ben	Bränt ben		0	9,8
48	5		Ben	Bränt ben		0	16,7
49	5		Ben	Bränt ben		0	173

50	4	Ben	Bränt ben	0	399
51	5	Ben	Obränt ben	0	27,5
52	5	Ben	Bränt ben	0	2,9
53	5	Ben	Bränt ben	0	14,4
54	5	Ben	Bränt ben	0	240
55	4	Ben	Bränt ben	0	521
56	5	Ben	Bränt ben	0	0,7
57	5a	Ben	Bränt ben	0	0,4
58	5b2	Ben	Bränt ben	0	189
59	5	Ben	Bränt ben	0	18,5
60	2	Ben	Bränt ben	0	202
61	5a	Ben	Bränt ben	0	30,2
62	4	Ben	Obränt ben	0	5,4
63	5a	Ben	Bränt ben	0	12,4
64	5	Ben	Bränt ben	0	2,8
65	5	Ben	Bränt ben	0	54,2
66	5	Ben	Bränt ben	0	12,5
67	5	Ben	Bränt ben	0	9,8
68	5	Ben	Bränt ben	0	33
69	3	Ben	Bränt ben	0	2,3
70	4	Ben	Obränt ben	0	1,9
71	5	Ben	Bränt ben	0	1,4
72	5	Ben	Bränt ben	0	
73	5	Ben	Bränt ben	0	142
74	5	Ben	Bränt ben	0	61,1
75	5	Ben	Bränt ben	0	145
76	4	Ben	Bränt ben	0	40,6
77	1	Ben	Bränt ben	0	782
78	4	Ben	Obränt ben	0	11

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se